

De dood van een broer of zus: onbegrepen verdriet

Ik was jong toen ik kanker kreeg: 27 jaar. Ik was jong toen ik mijn enige broer verloor: 44 jaar. Twee gebeurtenissen die een enorme impact hadden op mijn leven. Twee gebeurtenissen waarover ik met anderen niet kon praten, omdat ik me niet begrepen voelde in mijn verdriet.

door Sjoerdje Bourgonje

Over kanker is nu veel informatie voorhanden. Er zijn patiëntenverenigingen opgericht. Psycho-oncologische therapiecentra openen hun deuren. Ook de onbegrepen rouw om de dood van een broer of zus lijkt eindelijk zichtbaar en bespreekbaar te worden met het verschijnen van het boek *Broederziel alleen? Het verlies van een broer of zus een plaats geven* door Minke Weggemans.

Wat maakt dat je omgeving verdriet om de dood van je broer of zus niet begrijpt? Je broer of zus heeft dezelfde genen als jij. In het ideale geval ben je samen opgevoed, door dezelfde ouders, in hetzelfde huis. Met je broer of zus deel je de herinneringen als kinderen uit hetzelfde gezin. Dat geeft een band, ook al kun je misschien niet goed met elkaar opschieten. Misschien heb je elkaar uit het oog verloren na het uitvliegen uit het ouderlijk nest. Misschien woon je op grote afstand van elkaar en kennen jouw vrienden je broer of zus niet eens. Als je broer of zus dan sterft, zal je omgeving niet begrijpen dat dat zo'n grote wond slaat. Mogelijk merk je het zelf ook niet eens op en ga je na de begrafenis gewoon door met verder leven.

Maar er is fundamenteel iets veranderd in je leven, ook al merk je het zelf misschien niet op. Je eigen identiteit wordt medebepaald door

je gezin van herkomst, door de plaats die je in dat gezin inneemt, door de verantwoordelijkheden die je binnen dat gezin hebt. En dat verandert blijvend door het overlijden van een broer of zus. Het 'oude' gezin bestaat niet meer. Er zal voor altijd iemand ontbreken. Sta je hier wel bij stil? Misschien ben jij nu ineens de oudste geworden. Misschien zijn je ouders er nu niet meer voor jou, maar moet jij er zijn voor je ouders, want zij hebben een kind verloren. Op dat moment verlies je niet alleen een broer of zus, maar ook je ouders.

Volgens Weggemans kan de dood niet dichterbij komen dan door het verlies van een broer of zus. Met jouw ouders deel je het verleden, met je kinderen de toekomst. Met je partner deel je het heden. Met je broer of zus zowel verleden, heden als toekomst. Het is iemand met dezelfde genen als jij, van dezelfde generatie. Je realiseert je ineens dat jij het ook had kunnen zijn.

Gelukkig heb ik de impact van de plotselinge dood van mijn broer wel gezien. Helaas voelde ik mij volkomen onbegrepen door mijn omgeving. Ik had toch weinig contact met hem? Op zijn crematie heb ik mijn broer toegesproken. Ik had een foto voor ogen, die mijn vader van ons maakte op het strand van Ameland. We zijn heel klein op dat grote verlaten strand.

Ik ben niet bang, want mijn grote broer heeft mijn hand vast. Met zijn dood heeft hij mijn hand los gelaten en sta ik alleen op dat grote, lege strand. Alle tussenliggende jaren vielen weg, waren van geen betekenis. Een deel van mijzelf was met hem dood gegaan.

In ons gezin ben ik enig kind geworden. Mijn altijd al erg bezorgde moeder is nog bezorgder geworden. Mijn kankerverleden voelt nu nog zwaarder aan. Als ik met mijn man op vakantie ga, drukt mijn vader hem op het hart vooral voorzichtig te rijden, want 'zij is de enige die ik nog heb'.

Mijn rol binnen het gezin is veranderd. Ik kan de zorg om mijn ouders niet meer delen met mijn broer, die veel dichterbij hen woonde. Ik voel vaker de neiging het masker van 'alles gaat goed met mij' op te houden naar mijn ouders. Een masker dat veel lezers zullen herkennen.

Nu, een aantal jaren verder, voelt mijn broer dichterbij dan toen hij nog leefde. Ik ben bewust bezig geweest met de vraag wat hij eigenlijk voor mij betekende. Ik realiseerde mij dat hij mijn broer blijft en ik zijn zus. We zijn nog steeds met ons tweeën. Dat proces heet rouwen.

Ik heb van diverse mensen gehoord dat het lezen van het boek *Broederziel alleen?* hen erg

heeft geholpen zichzelf te begrijpen. Ze vonden woorden bij een onrust die ze niet konden verklaren. Het bleek om onverwerkte rouw te gaan.

Voor iedereen die, op welke leeftijd dan ook, een broer of zus heeft verloren is dit boek een aanrader. Het verheldert de betekenis die je broer of zus voor je heeft, ook als ze nog leven.

Wel is het boek wat mij betreft een eerste aanzet om dit thema bespreekbaar te maken. De onderbouwing is bijeen gesprokkeld uit literatuur over rouwverwerking en citaten van groepsleden die elkaar ontmoetten in een rouwverwerkingsgroep. Het geheel blijft daardoor wat rommelig en aan de oppervlakte. Ook ervaar ik regelmatig een flits van ongeduld, omdat ik meen dat de schrijfster in herhaling vervalt. Wat overblijft, is echter genoeg om me te boeien.

Sjoerdje Bourgonje

Broederziel alleen? Het verlies van een broer of zus een plaats geven

Minke Weggemans. Uitg. Kok Kampen 2005, 14,90 euro, 158 pag. ISBN: 90 435 1169 2